

Motion till riksdagen 2005/06:U313

av **Gunilla Carlsson i Tyresö (m) m.fl.**

Bekämpande av fattigdomen

1 Innehållsförteckning

1	Innehållsförteckning.....	1
2	Förslag till riksdagsbeslut.....	2
3	Inledning	4
4	Moderata utgångspunkter för svensk utvecklingspolitik.....	8
4.1	Bilateralt bistånd	8
4.2	Multilateralt bistånd	8
4.3	Humanitärt bistånd	9
4.4	Utveckling och säkerhet går hand i hand.....	10
4.5	Mer demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna.	10
4.6	Grundläggande utbildning till alla.....	12
4.7	Ökad fokus på kvinnor	12
4.8	Hiv/aids ett globalt hot	13
4.9	Tuberkulos	16
4.10	Malaria	17
4.11	Bättre miljö i kampen mot fattigdom	18
4.12	Frihandel ger välbefinnande	19
4.13	Skuldavskrivning med tydliga villkor	20
4.14	Effektivisering av biståndet.....	20
4.15	Nolltolerans mot korruption i biståndet.....	23

Fel! Okänt namn på

2 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att främja en snabb utrotning av fattigdomen som övergripande mål.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att biståndet skall bidra till att uppnå FN:s millenniemål senast år 2015.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att rättsstaten, respekt för de mänskliga rättigheterna, demokrati och marknadsekonomi är centrala målsättningar i samarbetet med biståndsländerna.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige aktivt bör verka för ett samordnat och sammanhållet användande av de medel som EU har tillgång till inom ramen för den gemensamma utrikespolitiken.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att tydliggöra gränssnittet mellan snabba och kortsiktiga humanitära insatser och mer långsiktigt bistånd.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att det humanitära biståndet i högre grad skall fokusera på att stärka kvinnor och föräldralösa barn.
7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om behovet av ökade satsningar på katastrofförebyggande bistånd.
8. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU och FN skall stödja utvecklingen av en afrikansk freds- och säkerhetsordning.
9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att Sverige bör stärka resurserna för freds- och säkerhetsfrämjande insatser.
10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att motverka internationell terrorism i diktaturer och svaga demokratiska och fattiga länder.
11. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att EU skall ställa tydligare krav om respekt för de mänskliga rättigheterna och demokrati inom ramen för Barcelonaprocessen, men även allmänt i utvecklingssamarbetet.
12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om utbildning för alla flickor och pojkar i u-länder.
13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att stärka kvinnors rättigheter och möjligheter.
14. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anförs om att verka för utarbetande av specifika program för barn som har blivit föräldralösa på grund av hiv, samt att dessa program implementeras i de afrikanska ländernas ordinarie fattigdomsstrategier.

Fel! Okänt namn på

15. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att öka samarbetet mellan stater, regeringar, frivilliga och/eller enskilda organisationer för att sprida kunskap om hiv.
16. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att skapa en effektiv struktur för olika hälso- och sjukvårdsinsatser i Afrika.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att skapa fler utvecklingsenheter som arbetar med hivprevention på plats i Afrika.
18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att ge tillgång till antivirala medel för alla gravida hivsmittade kvinnor i Afrika.
19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att satsa ytterligare resurser på grundforskning rörande effektiv behandling och vaccin mot hiv, tbc och malaria.
20. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att tekniköverföring och finansiellt stöd för hållbar utveckling måste bli en viktigare del i Sveriges och EU:s utvecklingssamarbete.
21. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att verka för att miljöprogram utarbetas och implementeras i utländernas nationella planer för fattigdomsstrategier.
22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att Sverige inom EU och WTO skall vara pådrivande för att avskaffa tullar och handelshinder.
23. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om tydliga villkor för skuldavskrivning.
24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om resultat- och kvalitetsmål för Sveriges utvecklingspolitik.
25. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om noggrann utvärdering och uppföljning för ökad kunskap om hur svenskt bistånd kan effektiviseras.
26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att frivilligorganisationer som verkar i utvecklingsländer bör få en utökad roll i biståndet, särskilt i länder med korrupta regimer.
27. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att stärka och utveckla det partinära stödet.
28. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att öka självständigheten och flexibiliteten när det gäller verksamhetsplaner, rapportering och redovisning utan att göra avkall på strikta ekonomiska redovisningskrav för det partinära stödet för demokratisamarbete.
29. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att införa nolltolerans när det gäller korruption med svenska biståndsmedel inblandade.
30. Riksdagen anvisar till utgiftsområde 7 anslag 8:1 Biståndsverksamhet för budgetåret 2006 19 000 000 000 kr i enlighet med vad som anføres i motion 2005/06:U377 om utgiftsområde 7 Internationellt bistånd.

Fel! Okänt namn på

3 Inledning

För fem år sedan enades världens ledare på FN:s millennietoppmöte om åtta mätbara mål för att minska fattigdomen i världen. Dessa mål skall vara uppnådda senast år 2015 och är ett ansvar för alla länder som skrivit under millenniedeklarationen.

Millenniemalet har fått en uppslutning av i stort sett alla världens regeringar. Enligt en ny rapport från Världshälsoorganisationen WHO går denna utveckling i vissa regioner tyvärr åt rakt motsatt håll, och det är nu viktigt att vända denna trend både gällande bättre hälsa för utvecklingsländerna och ökade biståndsresurser från den rika världen för att uppnå målen till år 2015. Svensk utvecklingspolitik skall fokusera på de områden vi har stor erfarenhet av och kunskap om för att bidra till millenniemalet. Sverige bör dela med sig mera av sina goda erfarenheter inom olika områden såsom konfliktlösning, respekt för de mänskliga rättigheterna, demokratiutveckling, jämställdhet och hälsovårdsuppbyggnad.

Millenniemalet 1: Utplåna extrem fattigdom och hunger

Fattigdom och hunger skall halveras till 2015. Även om fattigdomen har minskat så lever 1 miljard människor på mindre än 200 kronor i månaden. Att halvera fattigdomen till 2015, som är FN:s mål, kräver satsningar på ökad ekonomisk tillväxt i de fattigaste länderna. Tillväxten måste gynna de fattigaste genom ökade inkomster och bättre levnadsstandard.

I procent räknat har andelen extremt fattiga minskat drastiskt på global nivå, från 28 procent 1990 till 21 procent år 2002. Med den takten kommer målet om att halvera fattigdomen att nås till år 2015. Men framgången är mycket ojämnt fördelad över världen. Bakom de goda globala siffrorna ligger framför allt framgången i Kina och Indien. Faktum är att inkomstfattigdomen inte minskat alls i regionerna som ligger utanför Asien. I Latinamerika och i Arabländerna har andelen fattiga varit konstant de senaste åren och i Afrika söder om Sahara liksom Östeuropa/Centralasien har andelen fattiga dessvärre till och med ökat. Det kommer att bli svårt att nå målet om halverad fattigdom, trots framstegen på global nivå, om inte fattigdomen börjar minska även i de övriga regionerna.

Mer än 850 miljoner människor lever i kronisk hunger eller undernäring. Målet är att halvera andelen människor som lever med kronisk hunger till år 2015. Hungersnöd är inte nödvändigtvis detsamma som svält, vilket är ett direkt livshotande tillstånd. Långt ifrån alla som lider av undernäring svälter. Ändå dör ca 25 000 människor, de flesta barn, varje dag av svält eller svältrelaterade tillstånd.

Positivt är dock att globalt har andelen minskat från 20 procent till 17 procent. Tyvärr är detta inte tillräckligt för att nå målet om halverad hungersnöd till år 2015. Takten måste öka. Den högsta andelen hungrande återfinns just i Afrika söder om Sahara, där en tredjedel av alla människor lider av kronisk hunger. Däremot finns det högsta antalet hungrande människor i Indien som ensamt har fler fattiga och hungrande människor än hela Afrika tillsammans.

Millenniemål 2: Uppnå allmän grundskoleutbildning

Alla barn skall gå i grundskola 2015. Fler barn än någonsin börjar i dag i grundskolan, men det är fortfarande 115 miljoner barn som står utanför. Brist på utbildning minskar samhällets grundförutsättningar för långsiktig utveckling eftersom utbildning är avgörande för människors hälsa och förmåga att försörja sig. Därför är FN:s mål att alla barn skall gå i grundskolan 2015 mycket viktigt för att de andra millenniemålen skall kunna uppfyllas.

Störst framsteg sedan 1990 har gjorts i Latinamerika och Karibien, där inskrivningen i grundskolan har ökat från 86 till 96 procent. Södra Asien, Mellanöstern och Nordafrika har också sett framsteg om än dessa är mindre. Den största utmaningen finns i Afrika söder om Sahara som trots vissa framsteg fortfarande har stora problem främst på grund av att hälften av alla barn där aldrig slutför sin grundskoleutbildning.

Millenniemål 3: Främja jämställdhet och ökade möjligheter för kvinnor

Av de 115 miljoner barn i världen som inte får gå i grundskolan är omkring 69 miljoner flickor. Två tredjedelar av de 876 miljoner vuxna analfabeterna är kvinnor. Kvinnor är en drivkraft för utveckling. När jämställdheten ökar används en större del av befolkningens kapacitet för att möjliggöra ökad tillväxt. FN har som mål att alla flickor skall gå i grundskolan 2015. Jämställd inskrivning i skolan är det enda mätbara delmålet för jämställdhet i millenniemålen.

Förutom jämställdhet inom utbildning mäts även andelen förvärvsarbetande kvinnor samt andelen kvinnor i parlamentet, även om det inte finns några mål uppsatta för dessa indikatorer. Undersökningar som gjorts visar att kvinnolönerna har ökat i 93 av 131 undersökta länder. Trots detta tjänar kvinnor mindre än männen i alla länder i världen.

Millenniemål 4: Minska barnadödligheten

Dödligheten bland barn under fem års ålder skall minska med två tredjedelar fram till år 2015. Men fortfarande drabbas mer än 11 miljoner barn varje år (30 000 barn om dagen) av sjukdomar som till stora delar skulle kunna förhindras eller av ren svält. Rent vatten, förbättrad sjukvård, fler barnmorskor, ökad användning av myggnät och antibiotika till överkomligt pris skulle göra stor skillnad i bekämpningen av malaria, diarréer och tuberkulos. Med mer information och kunskap skulle vi kunna minska spridningen av hiv.

På global nivå har andelen barn som dör innan fem års ålder minskat från 10,3 procent av alla barn till 8,8 procent. Det är ett viktigt framsteg men om millenniemålen skall nås till år 2015 måste farten öka. Målet är att barnadödligheten skall minska med två tredjedelar till år 2015.

Det positiva är att det är möjligt att göra stora framsteg på kort tid. Egypten har till exempel minskat barnadödligheten med över 60 procent sedan 1990 och de flesta länder i arabregionen har minskat barnadödligheten med över 75 procent sedan 1970. I Afrika söder om Sahara är dödstalet bland barn fortfarande skrämmande högt, där 174 barn av tusen födda inte får uppleva sin femårsdag. Det motsvarar mer än vart sjätte barn. Allra värst är situationen i Sierra Leone där 284 barn av 1000 dör innan fem års ålder.

Fel! Okänt namn på

Millenniemål 5: Förbättra mödrars hälsa

Mödradödligheten skall minskas med tre fjärdedelar fram till år 2015. Barnmorskorna spelar en viktig roll för både barnens och mödrarnas välbefinnande. De bidrar till att mödrarnas hälsa under graviditeten förbättras och att riskerna vid förlossningen minskar. I dag har bara varannan gravid kvinna tillgång till barnmorska.

Statistiken för mödradödlighet är mycket osäker. Uppskattningarna visar dock att även om utvecklingen går åt rätt håll och mödradödligheten minskar, så kommer Afrika söder om Sahara, Syd- och Sydostasien samt Oceanien att få mycket svårt att nå målet om att minska mödradödligheten med tre fjärdedelar till år 2015. Ländervis finns det dock många framsteg. I Gambia minskar mödradödligheten. Där har dödligheten bland blivande mödrar minskat från 1 050 per 100 000 födselar 1990 till 730 år 2000 och bedömningen är att den skall minska ytterligare till 262 till år 2015. Bangladesh ett annat fattigt land som har lyckats minska mödradödligheten genom satsningar på bättre mödravård. Detsamma har Egypten gjort som halverat mödradödligheten på mycket kort tid.

Millenniemål 6: Bekämpa hiv/aids, malaria och andra sjukdomar

Över 40 miljoner människor lever med hiv/aids och sjukdomen är i dag det största hindret för utveckling i många länder. Ytterligare fem miljoner människor smittas varje år och bara under förra året beräknas mer än tre miljoner människor ha dött av aids. Hiv/aids är den främsta orsaken till tillbakagången i mänsklig utveckling som ovanligt många länder upplevde under 1990-talet, framförallt i Afrika söder om Sahara. De högsta prevalenstalen återfinns i Swaziland (38,8 procent), Botswana (37,3 procent), Lesotho (28,9 procent) och Zimbabwe (24,6 procent).

Många länder har lyckats höja medvetenheten om problemen och genom att föra en bestämd och genomgripande politik lyckats hålla hiv-talen på en låg nivå. Några har också lyckats vända en växande epidemi till en tydlig nedgång i antalet nya fall. Uganda som tidigt prioriterade kampen mot hiv/aids i sin nationella politik, har lyckats få ned hiv/aids-talen från en hivprevalens och någonstans mellan 14 och 19 procent i början av 1990-talet till dagens nivå på runt 4 procent.

FN har som mål att spridningen av hiv/aids och andra sjukdomar skall stoppas före 2015. Det kräver samlade insatser från alla världens länder.

Millenniemål 7: Försäkra en miljömässigt hållbar utveckling

Alla länder skall arbeta efter principerna om hållbar utveckling tillsammans med att slöseriet med naturresurser skall minskas. Dels handlar det om att halvera andelen människor utan tillgång till rent vatten före år 2015, dels om att livsvillkoren för minst 100 miljoner människor som lever i slumområden signifikant skall ha förbättrats före år 2020.

Tillgång till rent dricksvatten och fungerande avloppssystem är en essentiell fråga. Förorenat och smutsigt vatten ger diarré som är farlig, i synnerhet för små barn. I dag saknar en av fem människor i de fattiga länderna rent vatten, och många fler saknar fungerande avlopp.

Fel! Okänt namn på

Andelen människor med tillgång till rent dricksvatten har ökat från 71 procent 1990 till 79 procent år 2002. Med dagens takt kommer detta mål att nås till 2015. I dag saknar ca 1,1 miljarder människor tillgång till rent dricksvatten, det är 440 miljoner färre än 1990.

Liksom för de övriga målen halkar Afrika söder om Sahara efter och kommer med dagens takt inte att nå målet förrän 15 år för sent. Sydafrika kan dock nämnas som ett positivt exempel. När apartheidregimen föll 1994 saknade 15 miljoner människor i Sydafrika tillgång till vatten. Sju år senare var antalet halverat.

Tillgången till avlopp och sanitet är en annan ofta livsviktig miljöfråga. Dålig sanitet leder till att sjukdomar och smittor sprids, vilket i sin tur påverkar de övriga målen som barnadödlighet och mödradödlighet. Under 1990-talet fick en miljard människor i utvecklingsländerna tillgång till s.k. förbättrad sanitet, men ytterligare två miljarder saknar detta.

Millenniemål 8: Utveckla ett globalt partnerskap för utvecklingssamarbete

För att uppnå de första sju millenniemålen krävs det att de rika länderna uppfyller mål 8. Något som kräver förändringar i de rika ländernas politik som kan ge till exempel rättvisare handel, ökat bistånd och skuldlättnader för fattiga länder. Genom FN:s millenniemål tar de rika och fattiga länderna för första gången gemensamt ansvar för att fattigdomen är ett världsproblem som kan utrotas med gemensamma krafter.

Biståndet har ökat de senaste åren, efter en negativ utveckling under 1990-talet. År 2004 var det totala biståndet 78,6 miljarder dollar vilket är högre än någonsin och en ökning med 4,6 procent från året innan. Som procent av de rika ländernas inkomster är biståndet dock kvar på 0,25 procent trots ett mångårigt löfte om att nå FN:s mål om 0,7 procent av bruttonationalinkomsten (BNI). I dag är det bara Sverige, Danmark, Norge, Nederländerna och Luxemburg som uppnår FN:s biståndsmål. Uträkningar visar att biståndet år 2006 borde uppgå till 135 miljarder dollar om millenniemålen skall nås.

För många länder har internationell handel varit drivkraften och en nödvändighet för utveckling. För att de fattigaste länderna skall kunna dra nytta av den potential som handel innebär så krävs bland annat tydligare och rättvisare handelsregler, investeringar för att stärka kapacitet vid handelsförhandlingar och investeringar i infrastruktur som gör det möjligt för till exempel bönder att nå internationella marknader med sina varor.

Många utvecklingsländer har stora skulder till omvärlden. I flera fall är de räntor som länderna betalar flera gånger högre än vad landet kan satsa på till exempel hälsa eller utbildning. Nyligen beslutade den s.k. G8-gruppen att 18 fattiga länder skall få total avskrivning av sina skulder hos Världsbanken och IMF. Rika länders subventioner till sitt eget jordbruk innebär också ett stort handelshinder för många fattiga länder.

Fel! Okänt namn på

4 Moderata utgångspunkter för svensk utvecklingspolitik

4.1 Bilateralt bistånd

Det finns över 40 år av svensk erfarenhet av offentligt bistånd. Det finns exempel på positiva framsteg som understötts av offentligt bistånd. Kunskap som aldrig skulle ha överförts eller verksamheter som aldrig skulle ha startats utan detta.

Samtidigt finns det nedslående exempel där länder som fått omfattande bistånd under flera decennier, trots detta, inte lyckats få till stånd en utveckling. Dessa tillhör fortfarande jordens fattigaste länder med stagnation, ökad fattigdom, sjukdomar och svält. I vissa fall har utvecklingen till och med försämrats. I stor utsträckning handlar det om länderna i Afrika söder om Sahara. Gjorda studier av biståndets roll visar att bara i åtta av 34 länder i Afrika har det haft en positiv effekt för investeringar. Biståndet har även visat sig spela en negativ roll i tolv länder, vilka har erhållit ett högre bistånd och haft mindre investeringar. En av förklaringarna är att biståndet gått till fel syfte. Om sparandekvoten sjunker i takt med ökat bistånd, samtidigt som den offentliga konsumtionen ökat tillsammans med en växande statlig administration är det uppenbart felriktat bistånd. Riskerna finns då också att korruptionen inom statsapparaten ökar samtidigt som transparensen minskar och den fattiga befolkningen får det ännu sämre. Om mottagarländerna dessutom för en tillväxtfientlig politik blir det än mer destruktivt och vårt bistånd befäster snarare makten hos en dålig regim än kommer människorna till del.

Att från Sveriges sida fortsätta med biståndsprogram, som har pågått en längre tid och som hittills i många fall har gett mycket magert resultat, kan inte vara en rimlig politik. Vi upplever att det finns en ovillighet bland många att erkänna de brister och misstag som gjorts och att dra lärdomar av erfarenheten. Det bistånd som bidrar till minskad fattigdom och förbättrade levnadsvillkor lyfts fram. Det bistånd som går till regimer som gör sitt folk fattigare hamnar i bakgrunden utan att vi för en kritisk diskussion om hur vi där kan förändra och förbättra biståndet. Flera studier visar dessutom att biståndet har en mycket liten effekt för ett lands utveckling. För att kunna bidra på mest effektiva sätt är det viktigt att identifiera de sköra demokratier som finns i många utvecklingsländer och stötta dessa till en egen utveckling där stora inslag av transparens och utvärdering ingår för att erhålla externa resurser. Fokus skall vara länder som är öppna för att reformera sin handels- och skattepolitik och visar en positiv attityd till samarbete med andra länder. Därigenom skapas tillväxt och välbefinnande för fattiga människor.

4.2 Multilateralt bistånd

Sverige måste tydligare verka för en mer effektiv samordning och harmonisering av det multilaterala biståndet. EU:s medlemsländer står för ungefär 60

procent av världens offentliga utvecklingsamarbete och har därmed ett stort ansvar att bidra till att millenniemålen uppfylls. Det ligger i EU:s eget intresse eftersom en mer rättvis utvecklad värld gör att säkerheten ökar för alla EU-medborgare.

EU:s nuvarande biståndsstrategi är under reformering. Detta är välkommet då det är nödvändigt med en tydligare inriktning på fattigdomsbekämpning tillsammans med ökade insatser för att fler stater skall bli demokratier. Det behövs fler gemensamma landstrategier och reformer avseende både administration och budgetplanering för att på bästa sätt använda resurserna. Sverige bör aktivt verka för ett samordnat och sammanhållet användande av de medel EU har tillgång till inom ramen för den gemensamma utrikespolitiken. Till exempel är ett effektivare bistånd och en genomgripande reform av EU:s jordbrukspolitik viktiga led i detta.

Det bistånd som distribueras via övriga multilaterala organ via FN behöver också tydligare utvärderas för att få kunskap och sedan reformeras så att pengarna kommer till nytta på bästa sätt i fattigdomsbekämpningen.

4.3 Humanitärt bistånd

Genom flera stora naturkatastrofer den senaste tiden såsom tsunamikatastrofen och orkanen Katrina har det internationella samfundet påmint om den gränslösa och sårbara värld vi lever i. Dessa katastrofer har också visat på en stark och inneboende vilja att hjälpa och har tagit sig uttryck i omfattande humanitära insatser såsom erbjudande om ekonomisk finansiering och olika mer konkreta hjälpinsatser från enskilda stater, multilateralt och från stora delar av det civila samhället.

Det finns i dag omfattande humanitära hjälpbehov, av många olika slag, och kommer så att fortsätta vara fallet. Viktigast är att verka för att allt stöd snabbt verkligen når fram till slutdestinationen. För att detta skall vara genomförbart krävs både en effektiv beslutsordning och att tillräckliga resurser finns specifikt avsatta för akuta skeden och för att tidigare kunna reagera vid en annalkande katastrof. Steg två är att starta återuppbyggnadsarbetet.

Gränssnittet mellan snabba, kortsiktiga och omedelbara humanitära behov och insatser samt mer långsiktigt bistånd såsom infrastruktursatsningar och långsiktig fattigdomsutrotning måste tydliggöras. Samtidigt är det viktigt att underlätta en så smidig övergång som möjligt från katastrofbistånd å ena sidan till långsiktig fattigdomsutrotning å andra sidan. På så sätt kan biståndet stärka och inte försvaga den enskildes/människans rätt och möjligheter, när krisen väl lindras.

Det är mycket viktigt att fokusera på goda samordningsrutiner. I de fall då det humanitära biståndet har formen av ett relativt långsiktigt bistånd, bör värnandet av de mänskliga rättigheterna, demokrati och korruptionsbekämpning utgöra grundstenarna i större utsträckning. Vidare behöver det humanitära biståndet i större grad fokusera på att stärka kvinnor och föräldralösa barn och utsattheten för sexuellt våld, i enlighet med FN-stadgans principer.

Fel! Okänt namn på

Ökade satsningar på katastrofförebyggande bistånd behövs. Mindre naturkatastrofer i fattiga länder eller områden är till exempel många gånger enkla att förebygga med billiga medel och kunskap. När en katastrof inträffar är det också viktigt att stödja lokala organisationer och att anställa lokal arbetskraft.

4.4 Utveckling och säkerhet går hand i hand

Fredsbevarande insatser är mycket viktiga för att skapa säkerhet i fattiga konflikttrabbade länder. Säkerhet är grundläggande för en demokratisk utveckling och ekonomisk tillväxt som ger välstånd.

Bland OECD-länderna finns i dag en insikt om behovet av en bredare ansats för långsiktig och hållbar utveckling tillsammans med fattigdomsbekämpning, där även säkerhetsrelaterade och militära kriterier och insatser är inkluderade. Flera säkerhetssektorreformer har beslutats kunna definieras som utvecklingsbistånd. Dessa gäller stärkande av civil och demokratisk styrning av säkerhetssektorn, reformer inom säkerhetssystemen för att utveckla demokratiska styrsystem och civil kontroll, civilt fredsbyggande och konfliktförebyggande, civil konfliktlösning, budgettekniskt stöd för demokratisk styrning och kontroll av försvarsbudgeten, stöd till verksamhet som förebygger att barnsoldater rekryteras samt kontroll och förhindrande av små lätta vapen.

Vi välkomnar denna utveckling och menar att det är nödvändigt med en tydligare koppling mellan demokrati, säkerhet och ekonomisk tillväxt för att med kraft bekämpa fattigdomen i världen. För svensk del innebär det t.ex. att tydligare och mer öppet stödja reforminriktade krafter i utvecklingsländer. Detta gäller inte minst i stora delar av arabvärlden där vi nu i flera länder ser en början till reformer för demokrati.

Sverige har tillsammans med andra länder bidragit till flera internationella insatser i olika konflikter, men dessa behöver utökas med fler kraftfulla ansträngningar vad gäller konflikthantering och medlingsuppdrag. Sverige behöver också utföra insatser som motverkar internationell terrorism i diktaturer och svaga demokratiska fattiga länder. Ytterligare resurser behövs för att förstöra lager av lätta vapen samt biologiska och kemiska stridsmedel.

4.5 Mer demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna

Organiserat mellanstatligt samarbete bidrar inte enbart till ökad stabilitet och säkerhet, utan främjar även respekten för de mänskliga rättigheterna samt en utveckling mot demokrati och rättsstat.

Frågan om de mänskliga rättigheterna och demokrati har i sin tur en säkerhetsskapande dimension då demokratier inte för krig med varandra, utan i stället kommer överens på fredlig väg. Demokratier grundar sig även på respekt för den enskildes rättigheter och skyldigheter, vilket leder till minskade spänningar mellan olika grupper inom ett land.

Fel! Okänt namn på

Respekten för de mänskliga rättigheterna och demokrati förutsätter inte bara att länder samarbetar sinsemellan utan även att det finns en fungerande rättsstat i varje land där staten värnar om den enskildes frihet och rätt. Det handlar många gånger inte om stora ekonomiska kostnader utan mer om ett förhållningssätt konstituerat i varje lands grundlag. Rättsstaten och demokratiska institutioner ger också ekonomiska fördelar då de ger en förutsägbarhet för investeringars utfall och därmed skapar stora möjligheter till marknadsfinansiering. Man bör heller inte underskatta de nationella och lokala mediernas roll. Via fria, oberoende och öppna medier kan man indirekt och långsiktigt bidra till att allas åsikter får framföras och därmed skapa möjligheter för att bygga en öppen demokrati.

Det är hög tid att global utvecklingspolitik tydligare syftar på att få ökad respekt för de mänskliga rättigheterna och att demokrati introduceras i arabvärlden, Iran, Kina, Kuba och Zimbabwe. EU måste både föra dialog och ställa tydliga krav om respekt för de mänskliga rättigheterna och demokrati i samband med upprättandet av frihandelsavtal såsom Barcelonaprocessen, men även allmänt i utvecklingssamarbetet.

I världens 22 arabländer med 300 miljoner invånare ligger demokrati och ekonomisk frihet fortfarande långt efter. Oftast handlar det om auktoritära regimer som kontrollerar sin befolkning via ekonomin, medier och rättsväsende. Centralisering och total statlig kontroll gör att oliktankande, självständiga människors röster kvävs och hindras att genomföra nya idéer och reformer. Mellanöstern är världens minst demokratiska och globaliserade region. Arab Human Development Report har påpekat tre stora underskott; för lite frihet, för lite jämställdhet och för lite kunskap. Människorna lever under politiskt förtryck och ekonomisk misär, i många fall i rent bakåtsträvande samhällen. Många parlament har begränsat inflytande och det massiva kvinnoförtrycket gör att endast hälften av befolkningens humankapital används. Detta, tillsammans med ett i många fall svagt rättsväsende och avsaknad av de mänskliga rättigheterna, gör att det är en lång väg till demokrati.

Den senaste tiden har övriga världen dock kunnat se att även denna region börjat en ny tid. Valen i Irak, Palestina, Libanon och Egypten är exempel på detta. Även den orange revolutionen i Ukraina har gjort starkt intryck på befolkningen i Mellanöstern. Tillsammans med att mer fria medier nu förekommer i en del av länderna börjar folket få mer kunskap om omvärlden och har inspirerats till eget ifrågasättande för egen ökad frihet. Det viktigaste instrumentet för att skapa frihet i ett land är att önskan om demokrati växer inom den egna befolkningen.

Den svenska regeringen bör i EU och FN verka för ett fastare och mer förpliktande samarbete gällande de mänskliga rättigheterna och demokrati mellan förvisso bräckliga, men demokratiska länder. I Afrika skall detta ske tillsammans med Afrikanska unionen. Europarådet med sin parlamentariska dimension och med sina normer och domstol, skulle kunna vara en förebild. Europarådet växte fram ur skuggan av andra världskriget och var den första internationella samarbetsorganisationen med huvuduppgift att fastslå normer för och bevaka utvecklingen av de mänskliga rättigheterna och demokrati.

Fel! Okänt namn på

Biståndsgivare som Sverige och EU bör kunna dela med sig av sina erfarenheter.

4.6 Grundläggande utbildning till alla

För att skapa utveckling, demokrati och ökad hälsa i utvecklingsländer är utbildning en nyckelfråga. Sett utifrån ett demokratiperspektiv är och bör rätten till grundutbildning vara en grundläggande rättighet. I Sverige innebar t.ex. 1842 års folkskolestadga en dramatisk förändring i så måtto att en hel befolkning inte bara skulle ges rättigheten att utbilda sig, utan också fick en skyldighet att göra det genom skolplikten.

I Afrika, är analfabetismen fortfarande utbredd. I länder som Sierra Leone, Niger, Burkina Faso, Mali och Guinea-Bissau är analfabetismen över 50 procent. Det är inte bara den äldre generationen som saknar skolunderbyggnad, utan även en alltför liten andel av de unga får grundläggande utbildning i att lära sig läsa, skriva och räkna. Särskilt viktigt är att alla flickor får utbildning eftersom de ofta diskrimineras.

Det säger sig självt att det är svårt att få till stånd en utveckling i ett land där de flesta inte har någon utbildning alls. Att ta till sig ny kunskap och idéer om man inte ens kan läsa, skriva eller räkna är oftast oöverstigligt. Möjligheterna att skydda sig mot hiv/aids och andra sjukdomar minskar om man inte kan läsa sig till den hälsoupplýsning om preventiva åtgärder som ges.

4.7 Ökad fokus på kvinnor

Både män och kvinnor måste vara fria att välja sin roll och skapa sitt eget liv efter egna beslut. Jämställdhet är en mänsklig rättighet, men detta synsätt gäller inte över hela världen. Kvinnoynen varierar beroende på samhällets normer, kultur och religion. För många kvinnor i utvecklingsländer innebär jämställdhet att inte behöva bli omskuren, att kunna äga egen mark, att ha rösträtt och att inte bli mördad för att man i omgivningens ögon väljer fel man. Något som för oss med våra värderingar är självklara rättigheter. Alla människor förtjänar att behandlas som enskilda individer, detta gäller både kvinnor och män. Enbart lagstiftning hjälper inte mot kvinnodiskriminering, det krävs långsiktigt opinionsarbete med öppen debatt för att få en långsiktig attitydförändring. Ett arbete som både kvinnor och män måste vara delaktiga i.

Bristen på jämställdhet är ett av de största hindren för utveckling och tillväxt i många fattiga länder. Om man diskriminerar kvinnor avseende grundläggande rättigheter som utbildning, arbete och äganderätt har detta en direkt negativ verkan på hela samhället. I utvecklingsländer är det skrämmande få kvinnor i de olika parlamenten, och ännu färre kvinnor på ministerposter. Mer rättigheter, utbildning och större inflytande med för både ett bättre liv för kvinnor, men också högre inkomst per capita, mindre korruption och minskad spridning av flera allvarliga sjukdomar.

Sverige har i dessa frågor ett stort ansvar att fortsatt bidra till ökad jämställdhet i utvecklingsländer. Vi måste arbeta för ökad respekt för de mänskliga rättigheterna, kvinnors självbestämmande över sin egen kropp, nolltolerans inför våld mot kvinnor och unga flickor och barn. Länder som är svårt drabbade av hivpidemin skall förutom kännedom om och tillgång till preventivmedel också ges möjlighet att själva tillverka antivirala medel för att distribueras till hivsmittade gravida kvinnor. Allt i enlighet med våra värderingar om alla människors lika värde och egen frihet.

4.8 Hiv/aids ett globalt hot

Sjukdom och ohälsa är ett dominerande problem som både är en orsak till och ett resultat av underutveckling. I vissa afrikanska länder minskar medellivslängden och understiger på flera håll t.o.m. 50 år. Hiv/aids, malaria, mässling, hakmask, snäckfeber, sömnsjuka, polio och många andra sjukdomar förkortar liv och gör livet svårt i stora delar av den afrikanska kontinenten.

FN:s organ har prognostiserat att 68 miljoner människor kommer att dö i aids under de närmaste 15 åren, framför allt i de värst drabbade länderna i södra Afrika. Men även i stora delar av övriga världen har hiv/aids-epidemin fått förödande konsekvenser, och ännu har inte epidemin kulminerat. I Östeuropa, Indien och Kina stiger siffrorna i snabb takt och dessutom finns det stora mörkertal när det gäller hivprevalensen.

Varje minut smittas tio människor med hiv, nio av dessa tio lever i Afrika, och sammanlagt är detta ungefär 15 000 nya hivinfekterade varje dag, året runt, världen över. Av uppskattningsvis mer än 42 miljoner hivsmittade människor i världen finns över 2/3 i Afrika söder om Sahara, och det tillkommer mer än fem miljoner nya smittade varje år, varav hälften är personer mellan 15 och 24 år. 95 procent av dessa är i Afrika, och en stor del är barn under 15 år. Medellivslängden i de värst drabbade länderna har redan sjunkit med nästan tio år.

Epidemin förväntas kulminera år 2050. Vi vet ännu inte om det är möjligt att skydda människor mot hivinfektion med hjälp av vaccin. Den katastrofala utbredning vi ser i dag är oacceptabel och måste brytas. Redan år 2020 förväntas 480 miljoner människor ha dött i aids om vi inte fokuserar på hivbekämpning i mycket större utsträckning än förut. Det pågår dock ett intensivt arbete för att utveckla nya vaccin för att kunna stoppa epidemin i framtiden. Det säger sig självt att det är svårt att få till stånd en utveckling i ett land där de flesta inte har någon utbildning alls. Möjligheterna att skydda sig mot hiv/aids och andra sjukdomar minskar drastiskt om man inte kan läsa sig till den hälsoupplýsning om preventiva åtgärder som ges. Vidare har man nu i några länder, exempelvis Uganda, med effektiva informationskampanjer och stort stöd när det gäller öppenhet att diskutera sjukdomen visat att det går att plana ut epidemin och minska spridningstakten. Ett annat viktigt steg är också att hiv nu kommit fram i ljuset, och medvetenheten ökar bland världens ledare och politiker.

Fel! Okänt namn på

Hiv/aids har dödat en eller båda föräldrarna för 14 miljoner barn under 15 år, varav de flesta i Afrika, och siffrorna fortsätter stiga i en rasande takt. Redan år 2010 beräknas 25 miljoner barn vara föräldralösa på grund av hiv. Eftersom hiv huvudsakligen smittar via sexuella kontakter så är risken för att båda föräldrarna skall bli smittade mycket stor om den ena parten drabbas. Traditionella system för att ta hand om föräldralösa barn fungerar inte längre när behoven av omhändertagande av barn blir så stora, och det blir en omöjlig uppgift att bemästra. Förutom att dessa barn inte får någon riktig barndom ökar riskerna för fattigdom, hunger, avbruten skolgång, drogmissbruk, sexuellt utnyttjande och misshandel. Många av dessa barn blir utfrusna, isolerade och diskriminerade när det gäller humana rättigheter, skola och hälsovård. Många av barnen förlorar också sina hem och ägodelar på grund av att de inte har kunskap eller möjlighet att försvara sig själva i det övriga samhället.

Just på grund av dessa orsaker är det mycket viktigt att man arbetar för specifika insatser för föräldralösa barn. Institutionsvård måste förebyggas genom att familjevården stärks i de områden där hivprevalensen är som störst. Alla barn måste få tillgång till mat, hälsovård, vatten och hygieninsatser och psykosocialt stöd. Man måste också arbeta för att skapa mekanismer såsom skattelättnader för att ge ekonomisk hjälp till familjer som hjälper dessa barn samt hjälp för kommuner och områden som fokuserar på hjälp till föräldralösa barn. Vidare måste man säkerställa betalning av barnens skolvgifter för fortsatt skolgång. Allra viktigast är att dessa flickor och pojkar får möjlighet till utbildning. De länder som är värst drabbade behöver snarast utarbeta specifika program för åtgärder för dessa utsatta barn. Dessa program måste sedan implementeras i ländernas ordinarie "Poverty Reduction Strategy Paper" (PRSP) för att uppnå största möjliga effektivitet så snart som möjligt.

Hivsmitta sker också via mor till barn, och denna överföring är ett stort bekymmer inför framtiden. Varje år smittas ungefär 600 000 barn. Positivt är dock att det finns möjligheter med mycket enkla och billiga medel att minska smittspridningen, till och med halvera den vid förlösning om man behandlar mamman under graviditeten.

Sedan mitten av 1990-talet har man gjort stora framsteg inom hivforskningen och behandlingen av hivinfekterade individer. Den effektiva kombinationsbehandling som finns tillgänglig för i-världen i dag har gjort att vi kan se drastiska nedgångar i sjuklighet och dödlighet som har få motsvarigheter inom historien. Det är dock i dag inte sannolikt att behandlingen mot hiv kommer att kunna bota infektionen, och därför måste man räkna med en livslång medicinering. I dag är det bara 5 procent av alla hivsmittade i världen som har tillgång till antivirala medel och 10 procent till basal vård.

Med en snabb ekonomisk utveckling skulle sjukdomarna inte få de förödande konsekvenser som de nu har. Den basala hälsovård som länderna borde ha utvecklat för länge sedan, skulle väsentligt kunna reducera problemen med sjukdom och ohälsa. Detta skulle i sin tur kraftfullt kunnat främja både social och ekonomisk utveckling.

Särskilt viktigt att påpeka är kyrkans roll inom upplysning när det gäller hiv. Kyrkan är en central institution i många afrikanska samhällen och människor från alla olika samhällsskikt har kontakt med kyrkans olika församlingar,

Fel! Okänt namn på

varför det är viktigt att stödja kyrkans roll inom informationsspridningen. Alla som arbetar inom kyrkan behöver därför utbildning för att kunna vara goda förebilder inom detta område.

Det behövs speciella åtgärder för att stärka kvinnornas ställning i Afrika. Framför allt gäller det att stärka kvinnors roll och deras beslutanderätt till sin egen sexualitet. Samtidigt behöver männen ändra sitt sexuella beteende och dessutom öka användningen av preventivmedel. Många kvinnor har i dag ingen egen talan, många är prostituerade och utsätts för smitta flera gånger dagligen. Andra kvinnor har inte rätten att säga nej till de män som vill ha sex, oavsett vem det är. Än värre är det för unga flickor och små barn som utsätts för sexuella övergrepp som leder till skador och livslångt lidande. Dessa vidriga övergrepp sker fortfarande dagligdags i flera afrikanska länder och beror till stor del på vanföreställningar.

En uppbyggnad av lokal infrastruktur är nödvändig för att kunna genomföra övriga åtgärder. Ökade sjuk- och hälsovårdsinsatser krävs för att kunna testa fler för hiv och för att kunna ge behandling, information och lindring vid sjukdom. Alla gravida kvinnor måste få tillgång till antiviral behandling, även efter förlossningen, för att både mor och barn skall överleva.

Samtidigt krävs en tydlig struktur av organisationen för att kunna distribuera medicin till alla behövande. Vi måste också arbeta för att få en större respekt för de mänskliga rättigheterna för att skydda dem som lever med eller i närheten av aids. Allt detta kräver gemensam handling från ambassader, institutioner, kulturreneter, frivilligorganisationer och lokala utvecklingsenheter. Inte minst är det viktigt att använda sig av lokala medier och anpassa sig till nationell och lokal teknik, behov och resurser för att nå ut med mer information. Vi måste också stödja nationell och lokal forskning och hjälpa till att utveckla egna forskningsansträngningar på plats i Afrika.

Olika vaccin mot infektionssjukdomar har varit det viktigaste bidraget till en förbättrad folkhälsa och ökad livslängd. Vi vet redan att de kunskaper vi har i dag är effektiva för att hindra smittspridning. Man kan förebygga insjuknande och död med hjälp av antivirala medel. Men det gäller att göra medlen allmänt tillgängliga och att det finns en stark politisk vilja i att göra nationella insatser i de mest drabbade länderna. Från svenskt håll måste vi delta ännu mer aktivt än vad vi nu gör i det internationella arbetet. Två viktiga delar är utbildning och hälsovård. En allt mindre arbetsför befolkning innebär än värre påfrestningar på utvecklingen. Utbildning och information är nödvändigt för att kunna förebygga smitta och är det viktigaste instrumentet för att öka kunskap och ta bort vanföreställningar. Det behövs en stark mobilisering lokalt i kampen mot aids, och smittan måste begränsas av folket själva, genom medvetenhet. Varje afrikansk stat måste själva ta ansvar utifrån sin struktur för utbildning och information på öppet sätt för att bekämpa sjukdomen. Framför allt måste man våga erkänna att hiv överförs sexuellt. Förebyggande arbete måste innehålla sexualupplysning, kondomanvändning och att våga diskutera sexuella vanor. Man måste våga tala om och påverka den muslimska delen av världen när det gäller preventivmedelsanvändning och sexuella vanor. Det politiska ledarskapet i de afrikanska staterna måste ta ansvar

Fel! Okänt namn på

för att vara föredömen i kampen, och även agera föredömligt och inte utnyttja sin makt för exempelvis prostituerade.

Globala ansträngningar skall innefatta både kunskap, finansiellt och politiskt stöd till Unaid, FN:s organ för hivbekämpning samt stöd till andra internationella organisationer såsom t.ex. Global Fund och International AIDS Vaccine Initiative (IAVI) som verkar för att utrota sjukdomen. Regionala ansträngningar skall göras för att öka samarbetet med olika stater, regeringar och enskilda organisationer. Här kan vi påverka genom olika påtryckningar när det gäller arbetet med de mänskliga rättigheterna och förebygga spridning genom att stoppa illegala flyktingströmmar och illegal människohandel mellan olika länder. Även olika nätverk för att bygga regional kapacitet är viktigt. Nationellt kan svenskt bistånd syfta till att överföra kunskap för att bygga samhällsstrukturer som behövs för att skapa en fungerande hälso- och sjukvård. Lokalt kan vi etablera utvecklingsenheter för att överföra kunskap och skapa egna fungerande verksamheter som utvecklar det egna samhället på plats.

Samtidigt som allt detta måste genomföras krävs det ytterligare satsningar på grundforskningen angående hiv. Vi har i dag ännu inget fungerande vaccin, och det blir den allra största vinsten i kampen den dag världen lyckas framställa ett sådant vaccin.

4.9 Tuberkulos

Tuberkulos (tbc) är en av de mest spridda infektionssjukdomarna i världen, och man räknar med att ca två miljarder människor är bärare av tuberkelbakterien. Varje år insjuknar minst nio miljoner människor i aktiv tuberkulos och ca två miljoner dör. 80 procent av fallen finns i utvecklingsländerna.

Tuberkulos orsakas främst av bakterierna *Mycobacterium tuberculosis* och *M. bovis*. Dessa växer mycket långsamt och överlever länge. I människokroppen kan de leva under personens hela livstid. Tuberkulos överförs oftast genom att man andas in bakterierna, som kan överföras från en patient med s.k. öppen lungtuberkulos. Många smittas i barn- och ungdomsåren. Ungefär hälften av patienterna dör inom två år från sjukdomsdebut om de inte får behandling.

Tuberkulos har dessutom under senare år fått förnyad aktualitet genom kopplingen till hiv/aids, som gör att immunförsvaret blir nedsatt och därmed ökar mottagligheten för tbc. Förekomsten av tuberkulos i ett land är tydligt kopplad till den materiella utvecklingsnivån. Bristande hygien, trångboddhet och undernäring befrämjar sjukdomen. Den samtidiga förekomsten av hiv och tuberkulos har inte bara ökat spridningen utan också gjort det svårare att både diagnostisera och behandla. För att hivsmittade och barn med tuberkulos skall upptäckas och för att spridningen skall minska krävs bättre medel både för att förebygga, diagnosticera och behandla.

För närvarande får mindre än en tredjedel av de sjuka en behandling som botar dem och en bråkdel av dem som utvecklat resistent tuberkulos får över

huvud taget någon behandling. En stor svårighet är också resistensutvecklingen mot den medicin vi har i dag.

Det vaccin vi använder i dag utvecklades för mer än 80 år sedan – inte för att det är bra utan för att det inte finns något bättre. Det finns ingen annan global sjukdom där forskning och utveckling gått mer långsamt.

Nu finns dock en ny typ av antibiotika mot tuberkulos utvecklad, tillsammans med en ny metod för att upptäcka tbc. Allt detta behöver implementeras i utvecklingsländerna tillsammans med en tydlig strategi för hur man utrotar tuberkulos över världen. En avgörande del i detta är forskningen om tuberkulos som fortfarande behöver mer resurser för vidare utveckling.

4.10 Malaria

Malaria är de fattigas sjukdom, de afrikanska kvinnornas och barnens. Malaria är mycket utbredd inom de tropiska och subtropiska områdena av världen. Mellan en och tre miljoner människor, varav 90 procent är barn under fem år, dör i malaria varje år. Hälften av jordens befolkning bor i områden där malariasmitta är en ständig realitet, men södra Afrika är hårdast drabbat.

Sjukdomen, som sprids via myggor, har följt oss sedan urminnes tider och även dragit nytta av vissa av våra ingrepp i naturen, framför allt konstbevattningen. Sjukdomen är en vektorburen zoonos, dvs. en sjukdom som kan överföras mellan djur och människa. Trots att en tredjedel av jordens befolkning riskerar att smittas och så många dödsfall inträffar per år i malaria satsas det relativt lite pengar på att bekämpa sjukdomen. Barn och kvinnor drabbas värst. Barn kan bli infekterade med malaria en gång i veckan. Läkemedlen måste tas några dagar i rad och det är svårt för människorna på landsbygden där de kan sluka en tredjedel av ett hushålls hela inkomst. Männen blir förr eller senare immuna och det är ett av skälen till att den här forskningen inte har prioriterats.

Över 90 procent av dödsfallen skulle kunna förhindras med effektiva malarialäkemedel. Men de billigaste läkemedlen – som är de mest spridda i Afrika – är till stor del ineffektiva på grund av resistensutveckling.

Multilateral initiative on malaria, MIM, bildades 1997 av organisationer och enskilda som ville förbättra det lokala genomslaget i Afrika för nya forskningsrön genom att bygga ut forskningen i de värst drabbade områdena och samtidigt underlätta samordning och globalt samarbete. Nu har man nyligen rapporterat goda resultat från försök att vaccinera barn i Moçambique mot malaria. Ett bra vaccin mot den fruktade sjukdomen skulle kunna spara över en miljon människoliv varje år. Försöksvaccinet har dock en lång väg att vandra till en färdig produkt. Större studier krävs innan någon med säkerhet kan uttala sig om framtiden. Det dröjer nog minst 10 eller 15 år innan vi kan få se ett kommersiellt vaccin på marknaden. Anledningen är kanske främst att läkemedelsjättarna inte ser några som helst vinstchanser i att forska fram ett vaccin mot malaria. Därför är det viktigt att även inom detta område skapa ytterligare resurser för forskning om malaria som innehåller både ett framtida vaccin, effektiva diagnostiska tester och bra kombinationsläkemedel. Under

Fel! Okänt namn på

tiden som världen väntar på detta krävs fler insatser för att bekämpa malaria med nuvarande existerande medel.

4.11 Bättre miljö i kampen mot fattigdom

Totalt sett minskar världens matjordslager och skogsbestånd. Delar av världshaven hotas av utfiskning. Både hälsan och miljön utsätts för ökade risker i samband med giftiga ämnen i miljön. Till detta skall läggas hoten mot atmosfären och den allt större färskvattenkrisen i många regioner.

Problemet är inte i första hand att råvarorna skulle ta slut. Det handlar i stället om natursystemens förmåga att dels klara av den ökade efterfrågan på energi, mat, fiber, vatten etc. och dels absorbera alla de avfallsprodukter som genereras via tillväxten.

Världsekonomin förväntas öka tre till fyra gånger fram till 2050. För att tillväxten skall kunna ske på ett hållbart sätt måste hållbara teknologier tas i bruk. Gemensamt måste industri- och utvecklingsländerna arbeta för att de fattiga ländernas utveckling långt bättre sker i samklang med miljön. Tekniköverföring och finansiellt stöd för hållbar utveckling måste bli en långt viktigare del av utvecklingssamarbetet.

Orsaken till miljöproblemen är i huvudsak att hänföra till två förhållanden. Det första är fattigdomen. Det korta perspektivet, att skaffa mat för dagen och att sedan skaffa dräglig levnadsstandard som tak över huvud och kläder på kroppen går alltid före omsorg om naturens långsiktiga produktionsförmåga. Att bekämpa den globala fattigdomen är således också en mycket viktig miljöåtgärd. Det andra är ökningen i energikonsumtion. Den stora utmaning som ligger framför oss är att en ökad energieffektivitet skall ske på så sätt att utsläpp av föroreningar eller växthusgaser skall minska från dagens nivå.

Miljöproblemen i utvecklingsländerna har inte bara med föroreningar och avfall från industrier att göra. För de fattiga på landsbygden är tillgången till naturresurser av olika slag av avgörande betydelse. Skogsförstöring och jorderosion, samt knapphet på vatten, utgör växande problem för hundratals miljoner fattiga i Afrika, Asien och Latinamerika. Dessa människor lever normalt utanför penningekonomin och är helt beroende av vad självhushållet avkastar. Att därför investera i naturkapitalet genom, skogsplanteringar, jordförbättringsprogram samt program för bättre vattenhushållning, är bland det bästa som kan göras för att stödja de fattiga på landsbygden.

För att de fattiga länderna skall kunna ha en möjlighet att leva upp till målet om en hållbar utveckling är det viktigt att miljöfrågorna inarbetas i ländernas egna fattigdomsstrategier (PRSP). Ytterligare förstärkning behövs i flera u-länder när det gäller både kompetensutveckling och ökad samordning. Redan i Johannesburgöverenskommelsen om en hållbar utveckling år 2002 ingick att alla länder skall utarbeta planer för hur de förvaltar sina vattenresurser och hanterar framtida vattenförsörjning. För att säkerställa god sanitet och ett effektivt smittskydd samt att minska spridningen av hiv och andra sjukdomar i u-länderna är rent vatten och förbättrad hygien avgörande faktorer.

4.12 Frihandel ger välstånd

Länder i samarbete och i fri handel med varandra utgör en god garant för ökat samförstånd, ökad säkerhet och ett högre eget välstånd. Frihandeln bidrar även till att öppna upp slutna diktaturer och samhällen mot omvärlden och ger näring till ökad respekt och tillämpning av de mänskliga fri- och rättigheterna samt rättsstatliga principer.

Att Sverige och EU politiskt bidrar till frihandel samt marknadsekonomiska reformer och institutioner är därmed av största vikt. Vidare behövs mer kapacitet för implementering av dessa reformer. Öppenhet och utbyte påskyndar utvecklingen mot rättssäkerhet, respekt för de mänskliga rättigheterna och demokrati i världen.

För utvecklingsländerna är den fria handeln dubbelt viktig. Dels genom att den ger tillträde till EU:s och andra i-länders marknader, dels för att den möjliggör handel och ekonomiskt samarbete mellan u-länder. Handeln är av dominerande betydelse då den medför exportinkomster samtidigt som utlandsinvesteringar spelar en viktig roll för kunskapsöverföring.

Det är således viktigt att EU och övriga i-länder undanröjer sina handels hinder mot omvärlden. Sverige skall genom EU driva frågan om en avveckling av tullar och handelshinder i World Trade Organization (WTO). Fri handel med jordbruksprodukter bör prioriteras liksom en liberalisering av tjänstemarknaderna och de finansiella marknaderna. Dumpning av subventionerade produkter skall inte tillåtas motverka fattiga länders utveckling av egna marknader. Därmed skulle en långsiktig grund för sunda handelsförhållanden och en snabb och långsiktig välståndsökning kunna läggas. EU bör ta initiativ i WTO genom att för egen del avskaffa de låga tullsatserna, stegvis sänka de högre tullsatserna, direkt avskaffa exportsubventionerna samt stegvis minska jordbrukssubventionerna från 2007.

Det är lika angeläget att riva de tullar som finns mellan u-länderna. Vanligtvis växer handelssamarbete fram grannar emellan. Då utvecklingsländernas fattigdom delvis förklaras av bristen på kontakter, handel och ekonomiskt samarbete med grannländer är det av avgörande betydelse att dessa handelsrelationer underlättas. I de fattigaste länderna där problemen är störst på grund av krig, konflikter, hvi/aids, hunger, vanstyre och miljökatastrofer är dock handel och investeringar vanligtvis inte särskilt omfattande. I dessa länder där rättstaten är svag och den ekonomiska utvecklingen är begränsad samt inkomsterna för större delen av befolkningen ligger under fattigdomsgränsen, har det offentliga tekniska biståndet en viktig betydelse. Både kunskapsöverföring angående handelsreformer, skattereformer och ett transparent och välstrukturerat bankväsende är viktiga komponenter.

Behovet av ökad fri handel och ekonomisk integration gäller även för länder i den muslimska världen där det finns en ekonomisk isolering, kopplad till en offerkänsla och ibland kombinerad med en stark övertygelse om att en utveckling mot frihet och demokrati skulle hota att förändra maktstrukturen i det gamla samhället. Den fria handeln och utvecklingssamarbetet är på så sätt inte bara vitala för ett ökat välstånd utan även viktiga för att förebygga en framväxt av fundamentalism och isolationism.

Fel! Okänt namn på

4.13 Skuldavskrivning med tydliga villkor

Fattiga länders skuldbörda utgör fortfarande ett av de största hindren för fattigdomsutrotning. I länderna i Afrika söder om Sahara är fattigdomen och skuldbördan mycket hög och återbetalningskapaciteten därmed begränsad. Att flera länder betalar mer till skulder än hälsa och utbildning är kontraproduktivt och hämmar utveckling och välstånd.

Vi välkomnar därför G8-ländernas förslag från toppmötet i Gleneagles, Skottland i juli 2005 och Internationella valutafondens och Världsbankens beslut om skuldavskrivning för fattiga och högt skuldsatta länder. Totalt skall omkring 40 miljarder dollar, drygt 300 miljarder kronor, betalas ut för att skriva av skulderna för de 18 fattigaste och mest skuldsatta länderna, varav de flesta ligger i Afrika söder om Sahara. Ytterligare 20 länder kan dessutom kvalificera sig för skuldlättnader om de uppfyller vissa villkor. Det skulle, i så fall, innebära att den samlade notan hamnar på 55 miljarder dollar.

Initiativet är ett steg i rätt riktning och kommer med tydliga villkor att kunna bidra till välståndsutveckling. Det måste t.ex. vara uteslutet att skriva av skulder till diktaturer. I stället bör ett ökat demokratibistånd ges. Det kräver även att Sverige mer öppet vågar stödja reformorienterade krafter i utvecklingsländer. Detta gäller inte minst i arabländerna, där Sveriges insatser skulle kunna öka väsentligt och därmed stärka en på många håll skör reformprocess. Skuldavskrivning får inte heller leda till korruption och vanstyre, inte användas för krig och skall komma de fattiga till godo. Dessutom behöver tydliga krav ställas på efterlevnad av demokrati och de mänskliga rättigheterna. Riktlinjer för ny upplåning behöver arbetas fram för att undvika eventuellt överutnyttjande.

Vi noterar att vi som enda parti i Sveriges riksdag har drivit frågan om total skuldavskrivning, bl.a. i SOU 2001:96 och därefter i återkommande riksdagsbehandlingsrapporter.

4.14 Effektivisering av biståndet

Det är en stor utmaning att ge bistånd som främjar utveckling och välstånd. Ofta ges bistånd med utgångspunkt från givarlandets perspektiv. Inte sällan framstår själva givandet som det viktiga i stället för den utveckling som skall bli resultatet. I ett avseende är det oundvikligt. Det är givarlandet som anger biståndets omfattning och i allt väsentligt även dess inriktning. Arbeta med bistånd gällande strategi och ledning måste i större utsträckning vara mer framåtsyftande och i linje med FN:s millenniemål samt utöver dessa respektera de mänskliga rättigheterna och demokrati. Utöver detta vore det önskvärt om biståndsarbetet kunde utformas i ett givarlands miljö. Därför bör utarbetandet av PRSP (Poverty Reduction Strategy Paper) initiativ stödjas i ännu större omfattning än vad som sker i dag. Kompetensen för de fattiga länderna att själva formulera sina strategier och nationella planer bör ytterligare förstärkas som ett led i egen självständig utveckling.

Möjligheterna för den enskilde individen att skapa välstånd för sig och de sina hindras ofta av den egna regimen som inte primärt är intresserad av att främja utvecklingen för sin befolkning utan av att behålla den egna makten. För fattiga är bristen på möjligheter värre än bristen på inkomster. Fattigdom orsakar vanmakt i stället för säkerhet och makt. För fattiga människor är det svårt att lita på "överheten", dvs. statliga institutioner, rättsväsendet och polisen, skola, hälso- och sjukvård. Till och med frivilligorganisationer kan vara svåra att få förtroende för. Även bistånd som ger god effekt skall successivt avvecklas när landet blir en etablerad medelinkomstekonomi. Landet självt måste ta över ansvaret för viktiga samhällsfunktioner. Det får inte i längden vara en uppgift för utomstående. Tidsperspektivet i biståndet har alltså en central betydelse för resultatet. Nedtrappning av ett generöst bistånd måste påbörjas tidigt och en utfasning av biståndet måste alltid vara slutmålet om än svårt att nå inom rimlig tid i de allra fattigaste länderna. Den exakta takten i avvecklingsprocessen kan behöva avvägas med hänsyn till utvecklingsnivån. Bistånd med perspektiv att fortgå i decennier är dock inte rimligt ur utvecklingsperspektiv. Det visar inte minst erfarenheter från länder med stort och ihållande biståndsberoende.

I stället för ett bistånd som fortsätter decennium ut och decennium in bör man koncentrera sig på en mer kortvarig och bred igångsättning av egna utvecklingsansträngningar. Bistånd skall inte vara knutet till enbart svenska krafter av olika slag. Det är länderna själva som i allt väsentligt måste skapa sin egen utveckling och själva i fri konkurrens kunna välja den form av kunskaps- eller teknikbistånd som bäst passar i förhållande till egen fattigdomsstrategi. Den kan inte skapas av utomstående krafter. Biståndet skall också utformas så att det stimulerar och kanske till och med tvingar fram samarbete mellan länderna. Det var vad som skedde i västra Europa efter andra världskriget och det är vad som i särskilt stor utsträckning behövs i Afrika, där krig och konflikter fortfarande är vanliga.

Majoriteten av världens länder har ställt sig bakom millenniemålen där man har beslutat att fattigdomen skall halveras till 2015. Enligt FN:s utvecklingsprogram och UNDP:s senaste rapport kommer detta inte att uppnås förrän flera decennier senare med den utveckling vi ser i dag, vilket är skrämmande. FN har rekommenderat alla länder att hålla en nivå om 0,7 procent av landets BNI. I dag är det ett fåtal länder, inkluderat Sverige som uppfyller dessa villkor. Sverige bör även fortsättningsvis sträva efter att uppfylla FN:s rekommendation, utan att för den skull sätta ett utbetalningsmål som enbart är kvantitativt. Sverige bör i stället i större utsträckning fokusera på kvalitet och resultat i det bilaterala biståndet. Den nya utvärderingsmyndighet som nyligen inrättats kan här fylla en viktig uppgift. Som komplement till detta behövs också oberoende utvärderare som gör konkreta projektutvärderingar med tydliga uppdrag inom de kriterier som skall granskas. Detta sammantaget kan då leda till att vi i stort kan belysa effekten av svenskt bistånd. Vi måste hela tiden ha beredskap för att kunna ändra inriktning på biståndet om det inte visar sig vara effektivt.

Demokrati och god samhällsstyrning utgör ett av huvuddragen i politiken för global utveckling som riksdagen beslutade år 2003. Demokratins former

Fel! Okänt namn på

måste dock utgå från varje samhälles egen förutsättning, men grundas på gemensamma värderingar om alla människors lika rätt och värde. Demokrati kräver bl.a. fria val och fungerande politiska partier som kan representera medborgarnas intressen. Nationella parlamentariker utgör den direkta länken mellan väljarna och dem som på olika nivåer – lokalt, regionalt, nationellt och internationellt – har att svara för genomförandet av det som parlamenten beslutat.

Sida ger omfattande stöd till parlament och andra politiska institutioner som t.ex. IPU (Inter Parliamentary Union), AWEPA (Association of West European Parliamentarians for Africa) och PGA (Parliamentarians for Global Action). Det är organisationer som alla är viktiga för att upprätthålla en dialog mellan parterna. Stöd går också till vissa regionala parlamentariska organisationer som t.ex. SADC Parliamentary Forum och till samarbete med enskilda parlament, som t.ex. de i Zambia och Vietnam. Sida verkar även för att stärka parlamentens roll i arbetet med fattigdomsstrategier bl.a. genom forskningsstöd. Det finns också anledning att stärka parlamentarikernas förmåga att kontrollera sina regeringars insatser för ett effektivt genomförande av en fattigdomsinriktad politik. Alla dessa uppgifter är viktiga och bör fortsättas. Däremot bör stöd för att driva opinionsbildning inom Sverige starkt ifrågasättas vad gäller relevans för fattigdomsbekämpning.

God samhällsstyrning och god förvaltning är viktiga delar av demokrati som bl.a. handlar om fördelning av samhällets resurser, varje individs likhet inför lagen och metoder för att stävja maktmissbruk. I detta arbete är parlamenten och parlamentarikerna mycket viktiga.

Vid sidan av parlamenten spelar de politiska partierna en viktig roll som aktörer i utformningen av utvecklingspolitiken. Partiväsendet är som regel svagt i biståndsländerna, och därför är stödet från bl.a. de svenska partierna ett värdefullt bidrag i arbetet med att bygga upp partiorganisationerna.

Därför är det också betydelsefullt att det partinära stödet stärks och utvecklas. Det behövs en betydligt större satsning än hittills för att bygga upp och stärka det svaga partiväsendet i många utvecklingsländer. Ett första steg när det gäller hur det partinära stödet kan utformas är att göra detta betydligt mer självständigt genom ökad flexibilitet när det gäller rapportering och redovisning än vad som nu är fallet, utan att göra avkall på strikta ekonomiska redovisningskrav. I många fall behövs demokratistödet i länder där snabba förändringar sker under tid och för att då uppnå största möjliga effektivitet är det viktigt med en större rörlighet i de olika verksamhetsplanerna. De svenska partierna kan då på ett än bättre sätt bidra till utvecklingen av samarbetsländernas partiorganisationer, genom den kunskap de svenska partierna samlat under många års internationella kontakter. Liksom för de enskilda organisationerna är det viktigt att de partinära organisationerna kan delta i både planerings- och landstrategiarbetet.

4.15 Nolltolerans mot korruption i biståndet

En stor svårighet när det gäller utformning av bistånd och olika landstrategier samt val av länder att arbeta i är frågan om korruption. Ofta är det i de länder där mycket korruption förekommer som biståndet också behövs som mest. Därför ingår alltid en riskbedömning när det gäller beslut av länderval. Vi vet också att nöden är som störst i flera av de mest korrupta länderna och att det i dessa fall blir en svår avvägning av hur biståndet skall kanaliseras. Sverige skall bidra till att hjälpa de mest utsatta länderna, detta är en självklarhet. Det måste också vara lika tydligt att vi snabbt avbryter biståndet när vi upptäcker att resurserna hamnat hos fel instans, eller till andra medel än det vi från början avsett. För att uppnå nolltolerans mot korruption av svenskt bistånd behöver vi större öppenhet och en ytterst tydlig strategi om hur vi omedelbart reagerar i dessa situationer och hur vi på mesta möjliga sätt kan kontrollera att resurserna verkligen når fram till sin beslutade destination samt används på mest effektiva sätt.

Oavsett hur usla regimerna är har västvärlden ett ansvar för att hjälpa befolkningar vid akuta katastrofer. Detta stöd bör dock om möjligt vara utformat så att det inte leder till ett långvarigt beroende. Ett sätt att kringgå korrupta och klåfingriga regimer och samtidigt ge stöd till befolkningen är att i största möjliga utsträckning låta biståndet gå via frivillighetsorganisationer eller andra kanaler. Att lämna svältande människor åt sitt öde för att de lever under en korrupt regim är varken humant eller acceptabelt. Dessa människor behöver mer än några andra stöd från omvärlden.

Stockholm den 4 oktober 2005

Gunilla Carlsson i Tyresö (m)

Göran Lindblad (m)

Björn Hamilton (m)

Rolf Gunnarsson (m)

Göran Lennmarker (m)

Ewa Björling (m)

Karin Enström (m)

Henrik S Järrel (m)